

kontradiskurzy, kterými se obyčejní lidé brání ideologickým a mocenským projektům vládnoucích režimů, ať už jsou totalitní, či demokratické.

Přemysl Mácha (OU, Ostrava)

LIDOVÁ ARCHITEKTURA NA ÚZEMÍ MAS POŠUMAVÍ (*vedoucí redaktor Luboš Smolík*). *Vydala Místní akční skupina Pošumaví, z. s. p. o., Švihov [2011], 159 s.*–

Po sborníku Lidová architektura Klatovska z roku 1990 a třetím svazku Encyklopedie českých vesnic od Jana Pešty se objevuje další knižní počín věnující se lidové architektuře v jihozápadních Čechách. Recenzované dílo je jedním z výstupů projektu „Místní dědictví – bohatství, na které zapomínáme“. Projekt byl veden ve spolupráci s MAS Brána do Českého ráje a jeho výsledkem jsou dvě publikace a internetová databáze přístupná na stránkách www.mistnidedictviposumavi.cz a www.mistnidedictviceskyraj.cz.

Kniha představuje 50 lokalit – nemovitých památek – na území Místní akční skupiny Pošumaví. Její působnost je dána hranicemi katastrů zúčastněných obcí, hlavními centry jsou: Kdyně, Švihov, Klatovy, Měčín, Plánice, Kasejovice, Horažďovice, Hartmanice. Právě již v a priori vymezeném území vidím jeden z nedostatků knihy; toto území nemá historickou, geografickou ani etnografickou jednotu. Tento problém by se dal odstranit vnitřním členěním knihy, ovšem jednotlivé lokality jsou řazeny abecedně, takže mlýn ve Vracovu se ocitá vedle horského domu ve Zvíkově apod. Ostatně samotný výběh padesáti staveb není v textu zdůvodněn,

výrazně převažují hesla ze Švihovska. Každé jednotlivé památce – a je dobře, že se nejedná jen o chalupy, ale též o sýpky, kaple a boží muka – jsou věnovány přibližně 2 strany českého textu a 1 strana s anglickým a německým resumé. To vše je doplněno několika současnými i historickými fotografiemi.

Snahou autorů bylo, aby si široká veřejnost uvědomila hodnotu lidové architektury a vzala si z ní inspiraci a ponaučení. Nejedná se tedy primárně o odbornou práci. Text je ale přesto věnován spíše odborníkům, a to především svou popisností a nezáživným zpracováním. Škoda, dal se vyzdvihnout příběh jednotlivé stavby, zmínka o jejich majitelích apod. Popisy se týkají především exteriéru staveb, autoři se asi báli „vstoupit“ dovnitř, a ochudili se tím nepochoybně o možnost získat zajímavou fotografickou dokumentaci (a ubylo by i nepřesností v popisu). Logicky bezradné je datování každého objektu; kromě odvolávání se na dendrochronologický rozbor by bylo vhodné hledat informace též v archivních materiálech, zvláště když se na monografii podílel sedmičlenný kolektiv. Datace by se tak dala zpřesnit a rovněž by odpadla některá nesmyslná tvrzení (např. rychta v Nezdících na Šumavě).

Grafická stránka knihy je zdařilá, škoda je, že se některé pohledy na budovy často opakují (Chlístov, s. 38, či Ostřetice, s. 86). Oživením by byly půdorysné plány, často zmiňované mapy stabilního katastru či letecké snímky. Vytknout je nutné absenci datace u současných, ale především historických snímků a místa jejich uložení.

Největší minus knihy, která chce popularizovat lidovou architekturu, nepředstavuje její obsah ani podoba, ale skutečnost, že titul

je neprodejný, neobjevil se na pultech žádného knihkupectví. Výtisk získali jen majitelé jednotlivých památek a představitelé příslušných obcí. To bohužel snižuje i hodnotu odvedené práce autorského kolektivu: dílo upadne v zapomnění či se ocitne jen v zaprášených policích odborných institucí.

Je škoda, že si kniha nenašla své publikum a že se obsahově více nevyhranila, takto se pohybuje mezi nástřelovým katalogem jihozápadočeské lidové architektury, jehož význam tkví především v zaznamenání současného stavu, a populárně naučnou knihou počítající s poučeným čtenářem.

Jiří Novák (FF UK, Praha)

Zdeněk Uherek, ČEŠI V BOSNĚ A HERCEGOVINĚ. ANTROPOLOGICKÉ POHLEDY NA SPOLEČENSKÝ ŽIVOT ČESKÉ MENŠINY V ZAHRANIČÍ. Etnologický ústav AV ČR, v. v. i., Praha 2011, 230 s.–

Území Bosny a Hercegoviny (BaH; rozlohou odpovídající zhruba Slovensku) začalo být více zmiňováno v Čechách v souvislosti s válkou v bývalé Jugoslávii v letech 1991–1996. Tehdy do Československa, resp. České republiky utíkali z válek zmítaných oblastí i uprchlíci českého původu, jejichž předkové se tam vystěhovali z českých zemí většinou koncem 19. a na začátku 20. století. To byly první kontakty s potomky vystěhovalců do Bosny a Hercegoviny, které autor uvedené publikace navázal v Čechách, a pak po dobu 15 let pobýval opakovaně u Čechů v různých městech a vesnicích Bosny a Hercegoviny.

V průběhu dlouhodobého autorova zájmu o problematiku života krajanů v Bosně

a Hercegovině, vedle dalších aktivit, vzniklo několik dílčích článků a nyní jedinečná publikace, ve které se autor zaměřil na společenský život zkoumané komunity. Kniha se však neomezuje pouze na kulturně-spoolečenské aktivity krajanů. Autor je uvádí v širokém kontextu dějinného vývoje zkoumaného území. Podává stručný nástin od předkřesťanského období do roku 1878 jako mezníku, v němž se Bosna a Hercegovina (BaH) vysvobodila z osmanské nadvlády. Od tohoto roku bylo území spravováno rakousko-uherskou správou a v roce 1908 došlo k anexi BaH Rakousko-Uherskem, čímž se české země a BaH ocitly v jednom soustátí. Vedle základních údajů o hlavních vystěhovaleckých vlnách z českých zemí do různých států světa Z. Uherek vhodně uvedl také přehled migračních teorií.

Stěhovat se na území, které bylo po několika staletí pod osmanskou nadvládou, jistě vzbuzovalo obavy. Proto autora zaujaly otázky, jaké byly dostupné informace a představy o Turcích a o osmanské říši v českých zemích, než došlo k početnějšímu výskytu Čechů v Bosně a Hercegovině. Před rokem 1878 byl výskyt Čechů na tomto území zcela výjimečný, ale během válečných operací se tam dostalo několik dalších Čechů – vojáků císařské armády. Po roce 1878 se naskytl možnost podnikání v Bosně a Hercegovině a také možnost získat půdu. Jak uvádí autor, pro Čechy v BaH bylo charakteristické především městské osídlení, rozptýlené mezi místními obyvateli (muslimy, Srby a Chorvaty) i četnými přistěhovalci různých národností z různých oblastí Rakousko-Uherska, ale také mimo ně. Zemědělské osídlení vznikalo v rámci cílené kolonizační akce v letech 1890–1905; podíleli se na ní především Češi, kteří původně migrovali do Volyňské gubernie v carském Rusku a pod nátlakem přijetí